

Daria Zadrożniak

UNIWERSYTET IM. ADAMA MICKIEWICZA W POZNANIU

 0000-0001-5068-1893daria.zadrozniak@amu.edu.pl

Obraz mniejszości narodowych w kulturze popularnej na przykładzie filmów nagrodzonych Nagrodą Amerykańskiej Akademii Filmowej w kategorii „Najlepszy Film”

The Image of National Minorities in Popular Culture as Exemplified by Films that Won an Academy Award in the ‘Best Picture’ Category

STRESZCZENIE

Problemy związane z różnicami na tle narodowościowym stanowią istotny temat podnoszony w przestrzeni publicznej. Są one obecne również w kulturze popularnej, także w kinematografii. Wśród produkcji, które ujmują te kwestie, można wskazać także te, które zostały nagrodzone Nagrodą Amerykańskiej Akademii Filmowej. Celem artykułu jest prezentacja wyników badań na temat obrazu postaci o narodowości innej niż amerykańska oraz ich znaczenia dla analizowanych produkcji filmowych. Materiał badawczy stanowiło 90 filmów wyróżnionych wspomnianą nagrodą w kategorii „Najlepszy film”. Szczególną uwagę poświęcono przykładom ukazującym stereotypy i konflikty na tle narodowościowym oraz skupiono się na postaciach migrantów w wybranych filmach. Wyniki przeprowadzonego badania wykazały, że kwestia różnic na tle narodowościowym stanowi ważny temat w analizowanych filmach. W wielu z analizowanych produkcji wątki narodowościowe odgrywają kluczową rolę, prezentując np. drogę do odzyskania niepodległości czy obraz i problemy migrantów w Stanach Zjednoczonych Ameryki. Ponadto postaci o narodowości innej niż amerykańska wystąpiły w 81% analizowanych produkcji filmowych, a ponad połowa z nich odgrywała role pierwszoplanowe.

SŁOWA KLUCZOWE: OSCARY, MNIEJSZOŚĆ NARODOWA, STEREOTYP, KULTURA POPULARNA, STANY ZJEDNOCZONE AMERYKI

ABSTRACT

Problems related to national differences are a relevant topic raised in the public sphere. They are also present in popular culture, including cinematography. Among the films that capture such issues, it is important to focus on those awarded with an Academy Award (Oscar). The aim of this paper is to present the results of the research on the image of characters of nationalities different than American and their meaning for analyzed films. The research sample included 90 films that won the aforementioned award in the “Best Picture” category. Particular attention was paid to cases that showed stereotypes and conflicts related to nationality and whose focus was on the role of migrants. The results of the conducted research showed that national differences were a relevant topic in the awarded films. In many of the analyzed film productions, the nationality thread played a key role, for example, in presenting the way to regain independence or the image and problems of migrants in the United States of America. Moreover, non-American characters appeared in 81% of the analyzed film productions and more than half of them played leading roles.

KEYWORDS: OSCARS, NATIONAL MINORITIES, STEREOTYPE, POPULAR CULTURE, THE UNITED STATES OF AMERICA

WPROWADZENIE

Kwestia mniejszości narodowych stanowi obecnie jeden z istotnych problemów podnoszonych w przestrzeni publicznej. Osoby, które reprezentują wspomniane grupy, spotykają się z uprzedzeniami i stereotypami ze strony innych członków społeczeństwa. Taka postawa może również prowadzić do dyskryminacji mniejszości, a w skrajnych przypadkach – do przemocy. Jako przykłady takich działań można wskazać konflikty zbrojne, które wielokrotnie miały miejsce w historii ludzkości – także obecnie. Wśród nich znajdują się m.in. wojna między Izraelem a Palestyną, Armenią a Azerbejdżanem czy Rosją a Ukrainą. Inny przykład przemocy na tle narodo-etnicznym stanowiła działalność szkół rezydencjalnych na terenie Kanady, które miały za zadanie kształcenie jej rdzennych mieszkańców. Debata publiczna na temat tych placówek została ponownie podjęta w pierwszej połowie 2021 roku. Powodem tego było odnalezienie masowych grobów uczniów tych szkół (*Canada: 751...*, 2021). Informacje dotyczące wspomnianych wydarzeń publikowane są także w środkach społecznego przekazu – zarówno w mediach tradycyjnych, jak i online. Jednocześnie problematyka różnic na tle narodo-etnicznym ukazywana jest także w kulturze popularnej, w tym w kinematografii.

W środowisku filmowym można wskazać twórców, którym ten temat jest szczególnie bliski. Jednym z nich jest Chinka Chloé Zhao, ubiegłoroczna laureatka Nagrody Amerykańskiej Akademii Filmowej w kategorii „Najlepszy reżyser”. Reżyserka, mimo iż na co dzień mieszka i pracuje w Stanach Zjednoczonych, zaznacza, że „nie czuje się reprezentowana w społeczeństwie” (Zhao, 2021, s. 8). Należy podkreślić, że jest pierwszą kobietą o innej narodowości niż amerykańska, która została nagrodzona wspomnianą statuetką. Także inny laureat podkreślił kwestię swojego pochodzenia. W swoim podziękowaniu dla Akademii Filmowej Anthony Hopkins („najlepszy aktor pierwszoplanowy”) wspominał, że jego ojczyzną jest Walia, w której w tym czasie przebywał – a nie Wielka Brytania (Anthony Hopkins, 2021).

Wątki dotyczące mniejszości narodowych i etnicznych w kinie były także wielokrotnie poruszane w pracach naukowych. Problem ten podejmowano z różnych perspektyw. Wśród publikacji znajdują się te, które skupiały się na prezentacji obrazu jednej, wybranej narodowości w filmie (Piersanti, 2019; Pressler, 2019) lub też szerzej podejmujące problem konkretnych mniejszości (obok narodowych i etnicznych także m.in. rasowych czy seksualnych) w popularnych produkcjach (Pancewicz, 2011; Smith, Choueiti, Pieper, 2017). Autorzy tych prac wskazują zarówno na kwestię dysproporcji w reprezentacji

przedstawiciele mniejszości (m.in. wśród obsady lub bohaterów ujętych w scenariuszu), jak i zaznaczają, że gdy postaci należące do mniejszości są ukazywane, to ujmowane są w sposób stereotypowy.

Celem artykułu jest prezentacja wyników przeprowadzonej ilościowej i jakościowej analizy zawartości przekazów filmowych związanej z obrazem ukazywanych w nich mniejszości narodowych. Materiał badawczy stanowiła zawartość 90 produkcji wyróżnionych Nagrodą Amerykańskiej Akademii Filmowej w kategorii „Najlepszy film”. Przyjmuje się, że przez wzgląd na 93-letnią tradycję przyznawania statuetki oraz zainteresowanie galą i jej wynikami ze strony widzów na całym świecie stanowi ona najważniejsze uznanie dla twórców i ich dzieł w dziedzinie kinematografii (Hendrykowski, 1988, s. 9). Mimo iż obecnie nagroda ma charakter globalny, a wśród członków instytucji przyznającej wyróżnienie są przedstawiciele środowiska filmowego z państw na całym świecie, to początkowo statuetka powstała dla wyróżnienia amerykańskich produkcji. Ponadto niemal wszystkie nagrodzone produkcje w głównej kategorii są anglojęzyczne. Wyjątek stanowi wyróżniony w 2020 roku koreański *Parasite*. Dlatego też na potrzeby niniejszego badania przyjęto właśnie amerykańską perspektywę, próbując spojrzeć przekrojowo na produkcje, które Akademia zdecydowała się uznać za „najważniejszy film roku”. Metodologia dotycząca przeprowadzonego badania zostanie zaprezentowana w dalszej części niniejszego artykułu.

Na potrzeby analizy postawiono następujące pytania badawcze: W jaki sposób ukazywane są postaci reprezentujące mniejszości narodowe w analizowanych produkcjach filmowych? Czy mniejszości narodowe w badanych produkcjach są ukazywane w sposób stereotypowy? Jeśli tak, to czy są to stereotypy pozytywne, czy negatywne? Czy w analizowanych filmach poruszane są wątki dotyczące kwestii narodowości (np. konflikty na tym tle)? Sformułowano także dwie hipotezy badawcze: 1. W analizowanych produkcjach stereotypy negatywne dotyczące mniejszości narodowych występują częściej niż stereotypy pozytywne. 2. Jeśli w analizowanej produkcji zostało zaprezentowane zjawisko migracji, to ukazywane jest ono w sposób negatywny, a sami migranci uznawani są przez społeczność za „obcych”.

STEREOTYPY NARODOWOŚCIOWE

Poruszając problem mniejszości narodowych i różnic na tym tle, należy podkreślić znaczenie stereotypów. Już w 1922 roku Walter Lippmann (za: Aronson, Wilson, Akert, 1997, s. 543) zwracał uwagę na to, że „nosimy w naszej głowie małe obrazki”. Warto podkreślić, że tworzenie ich ma uwarunkowanie kulturowe, ponieważ członkowie tej samej społeczności (kultury) widzą te „obrazki” bardzo podobnie (Aronson, Wilson, Akert, 1997, s. 543). Stereotypy dotyczą sposobu postrzegania rzeczywistości przez ludzi, tj. tworzenia jej uproszczeń. Ze względu na wielość informacji człowiek wykorzystuje je, aby ułatwić sobie rozumienie skomplikowanych zjawisk. Wskazują na to Elliot Aronson, Timothy D. Wilson i Robin M. Akert, którzy przedstawiają stereotyp jako poznawczy komponent postawy, jaką jest uprzedzenie. Definiowany jest on jako „generalizacja odnosząca się do grupy, w ramach której identyczne charakterystyki zostają przypisane wszystkim bez wyjątku jej członkom, niezależnie od rzeczywistych różnic między nimi” (Aronson, Wilson, Akert, 1997, s. 543). Te generalizacje mogą być zarówno pozytywne, jak i negatywne, a także dotyczyć m.in. płci, narodowości, koloru skóry czy przynależności do określonych grup społecznych. Innym sposobem klasyfikacji jest wyróżnienie heterostereotypów i autostereotypów. Pierwsza kategoria odnosi się do grupy obcej, natomiast druga – do grupy własnej (Matsumoto, Juang, 2007, s. 94–95).

Warto podkreślić, że chociaż takie konstrukcje myślowe ułatwiają ludziom percepcję otaczającej ich rzeczywistości, mogą być również szkodliwe. Ma to miejsce wtedy, gdy stereotypy, przede wszystkim negatywne, zmieniają się w konkretne zachowania. Prowadzą one do dyskryminacji, którą można definiować jako „niesprawiedliwe traktowanie innych, ze względu na ich przynależność grupową” (Matsumoto, Juang, 2007, s. 108). Jej przejawem są zakazy i nakazy, które dotyczą części społeczeństwa z powodu przynależności do konkretnej grupy. Szczególnym przykładem takich działań była segregacja na tle narodowościowym czy rasowym. Wśród wówczas obowiązujących zasad można wskazać takie, jak m.in. zakaz wykonywania wybranych zawodów czy korzystania z części miejsc w przestrzeni publicznej lub nakaz przebywania w wyznaczonym miejscu – tworzenie gett. Jednakże należy również zaznaczyć, że stereotypy mogą także służyć pozytywnym celom. Jak wskazuje Jan Błuszkowski (2003, s. 234), generalizacje na tle narodowościowym mogą wiązać się z autoidentyfikacją, a w szczególnych sytuacjach pełnić nawet rolę obronną. Dlatego też są one istotne w trakcie różnego rodzaju konfliktów. Dotyczy to zarówno działań wojennych między

wieloma państwami, jak i tych rozgrywających w obrębie granic jednego z nich. W takich sytuacjach stereotypy ułatwiają odwoływanie się do wartości, jaką jest tożsamość narodowa.

TOŻSAMOŚĆ NARODOWA A NACJONALIZM

Wspomniana już tożsamość narodowa stanowi istotne pojęcie w kontekście podejmowanej problematyki. Łączy się ona z poczuciem wspólnoty, ale także odrębności od innych. Druga z wymienionych cech dotyczy zarówno samoświadomości, jak i terytorium, z którym grupa jest związana (Błuszkowski, 2005, s. 18). Andrzej Wojtaszak (2015) wskazuje na dwie cechy związane z narodami. Każdy z nich posiada „wyjątkowy charakter i inną tożsamość”. Te atrybuty wiążą się z pewną ciągłością dotyczącą takich obszarów, jak pamięć o przodkach oraz sfera przekazów poświęconych dziejom narodu. Wśród tych przekazów znajdują się prawdziwe historie, ale także opowieści o legendarnych bohaterach i ich losach (Zenderowski, Cebul, Krycki, 2010, s. 79–82). Na podobne aspekty zwraca uwagę Anthony D. Smith, który definiuje tożsamość narodową jako „ciągłą reprodukcję i reinterpretację wzorca wartości, symboli, wspomnień, mitów i tradycji, które składają się na wyróżniającą spuściznę narodów, a także identyfikację jednostek z tym wzorcem” (Smith, 2009, s. 36).

Wspomniane wcześniej odrębności między narodami mogą prowadzić do nacjonalizmu. Termin ten ujmowany jest jako „ruch ideologiczny mający na celu osiągnięcie i utrzymanie autonomii, jedności i tożsamości w imieniu pewnej zbiorowości, której niektórzy członkowie uważają, że tworzą rzeczywisty lub potencjalny naród” (Smith, 2009, s. 32). Należy jednak zaznaczyć, że definicje tego terminu mogą mieć zarówno zabarwienie negatywne, jak i pozytywne. W pierwszym przypadku nacjonalizm łączy się z przymusem i pewną „powinnością moralną” wobec narodu, w tym uznaniem więzi narodowych jako najważniejszej wartości. Taki sposób myślenia może łączyć się z uznaniem własnego narodu za lepszy od innych (Wojciszke, 2017, s. 120). Gdy poczucie wyższości przybiera formę pogardy lub nienawiści, wówczas można mówić o szowinizmie (Kossecki, 2015, s. 5). Natomiast Andrzej Wojtaszak wskazuje także na pozytywny sposób ujmowania nacjonalizmu – prezentowany jako postawę patriotyczną. Łączy się ona z przywiązaniem, miłością i gotowością do poświęceń dla ojczyzny i narodu (Wojtaszak, 2015).

REPREZENTACJA MNIEJSZOŚCI W KULTURZE POPULARNEJ

W kontekście budowania tożsamości oraz utrwalania stereotypów w społeczeństwie ważną rolę odgrywa kultura popularna. Jest ona definiowana jako „treści, które – niezależnie od środka przekazu – są łatwe w odbiorze, często bardzo skonwencjonalizowane oraz zawierają wyraźne elementy rozrywkowe i tym samym przyciągają liczną publiczność” (Golka, 2013, s. 172). Znamienny przykład podaje Zuzanna Buchowska (2010, s. 321) – maskotki amerykańskich drużyn sportowych przedstawiające rdzennych Amerykanów, które również uznaje za element kultury popularnej. Należy wspomnieć, że jest to ujęcie stereotypowe tych osób, tj. jako „generycznych” lub „wojowniczych dzikusów”. Należy też wspomnieć, że na potrzeby rozgrywek sportowych maskotki wykorzystują także symbole, które mają wartość religijną dla przedstawianych osób. Autorka zaznacza, że utrwalanie takich wyobrażeń grupy etnicznej w kulturze popularnej prowadzi osoby o „białym” kolorze skóry do błędnych wniosków. Rdzenni Amerykanie są postrzegani w sposób lekceważący, a także jako jednolita grupa społeczna, co jest krzywdzące i szkodliwe. W efekcie może prowadzić do obniżenia ich samooceny, poczucia wstydu z powodu pochodzenia, a nawet utraty zdrowia czy życia (Buchowska, 2010, s. 324–325).

Stereotypowe sposoby prezentowania osób można również wskazać w kinematografii. Dotyczy to zarówno produkcji skierowanych do dorosłych odbiorców, jak i do dzieci. Dlatego też w roku 2020 dużo uwagi skupiły na sobie dwie decyzje platform internetowych – HBO Max i Disney+. Pierwsza z wymienionych początkowo usunęła ze swojej bazy produkcję *Przeminęło z wiatrem* z powodu rasistowskiego wizerunku postaci czarnoskórych. Po dwóch tygodniach HBO Max przywróciło film, jednakże został on uzupełniony o oświadczenie, które przybliży kontekst historyczny ujętego w fabule okresu (Spangler, 2020). Także platforma Disney+ zdecydowała się na podobny krok w przypadku animacji: *Zakochany Kundel*, *Aryskotraci*, *Dumbo*, *Księga Dżungli*, *Piotruś Pan* oraz *Pieśń Południa*. W dołączonym do produkcji komunikacie podano, że „program zawiera negatywne obrazy i/lub złe traktowanie ludzi lub kultur”. Ponadto wskazano, że ujęte „stereotypy były błędne w przeszłości, jak i obecnie” (*Disney updates...*, 2020).

Kwestię dysproporcji w udziale mniejszości (m.in. rasowych, etnicznych czy narodowościowych) oraz stereotypowy sposób ukazania ich w kinie potwierdzają liczne wyniki badań, co zaznaczono we wstępie artykułu (Piersanti, 2019; Pressler, 2019; Pancewicz, 2011; Smith, Choueiti, Pieper, 2017). Stąd też

istotne jest podkreślenie znaczenia zwiększania reprezentacji takich grup społecznych w kinie. W tym kontekście należy wspomnieć także o zjawisku utożsamiania się z bohaterami filmowymi. Pozwala to odbiorcom na silniejsze przeżywanie prezentowanych treści, przyjęcie perspektywy postaci czy ucieczkę z nią w nieznaną (Smith, 2011, s. 35). Warto jednak podkreślić, że widz tworzy silniejszą więź z postacią, jeśli jest do niej bardziej podobny czy to pod względem charakteru, wyborów życiowych, czy wyglądu (Morin, 1975, s. 139–140). Brak możliwości identyfikacji jest dostrzegany także przez najmłodszych odbiorców. Może to wpływać na ich samoocenę, gdy nie widzą na ekranie osób takich samych jak oni (Elbaba, 2019).

Również uroczystości istotne z perspektywy twórców kina, takie jak gale wręczenia nagród, mogą stanowić okazję do poruszania różnych problemów społeczno-politycznych. Jedną z nich jest gala organizowana przez Amerykańską Akademię Filmową. Szczególny przykład stanowi wydarzenie z roku 1973, podczas którego Marlon Brando został nagrodzony w kategorii „Najlepszy aktor pierwszoplanowy” za rolę w filmie *Ojciec Chrzestny*. Zamiast niego na scenie pojawiła się jednak Sacheen Littlefeather, przedstawicielka plemienia Apaczów. W imieniu aktora wygłosiła ona przemówienie stanowiące wyraz sprzeciwu wobec dyskryminacji rdzennych Amerykanów w Stanach Zjednoczonych (Hendrykowski, 1988, s. 53–54). Poinformowała również opinię publiczną o starciach, które miały miejsce w Wounded Knee między mieszkańcami rezerwatu a policją (Czajka-Kominiarczuk, 2020, s. 81–82). Kolejny przykład nawiązania do ważnych kwestii dotyczących społeczeństwa stanowiło przemówienie Woody’ego Allena podczas gali w 2002 roku. W wystąpieniu wyraził on wsparcie dla ofiar ataku terrorystycznego na World Trade Center w Nowym Jorku z dnia 11 września 2001 roku (Smith, 2019, s. 544).

Warto zaznaczyć, że osoby biorące udział w wydarzeniu manifestowały swoje poglądy także w inny sposób, jak np. poprzez ubranie czy przypięcie wstążki. Jako przykład można wskazać sytuację z 1972 roku. Wówczas Jane Fonda miała na sobie garnitur, który nosiła już kilkakrotnie – uznała, że nie będzie kupować nowych kreacji, gdy w Wietnamie trwa wojna (Czajka-Kominiarczuk, 2020, s. 77). Natomiast w 1991 roku część aktorów przypięło do stroju czerwoną wstążkę. Akcja miała na celu uświadamianie i motywowanie do działania społeczeństwa w sprawie problemu AIDS i HIV (Czajka-Kominiarczuk, 2020, s. 78–80).

Należy także wspomnieć o problemie związanym z reprezentacją mniejszości: płciowych, etnicznych czy rasowych w samym środowisku filmowym. Ostatniej z wymienionych mniejszości poświęcono wiele uwagi w roku 2015

i 2016. Wówczas ze względu na nominacje oscarowe w kategoriach aktorskich niemal wyłącznie osób o „białym” kolorze skóry wielu artystów w ramach protestu odmówiło udziału w ceremonii. Wśród nich można wskazać takie osoby, jak Spike Lee czy Will Smith. Także odbiorcy kina wyrazili swój sprzeciw w mediach społecznościowych. Publikując posty w serwisie Twitter, dodawali do tekstu oznaczenie #OscarsSoWhite (Ryan, 2016). Natomiast ważnym wydarzeniem była wspomniana już 92. gala wręczenia nagrody, podczas której „najlepszym filmem” został koreański *Parasite*. Po raz pierwszy w historii Akademia wyróżniła produkcję nieanglojęzyczną w głównej kategorii konkursu. Sama instytucja podkreśla, że był to moment szczególny. Uznała również, że stanowił on skutek działań podjętych na rzecz zwiększenia reprezentacji mniejszości (*Academy Aperture...*). To jednak tylko początek zmian poczynionych przez Akademię. Świadczyć o tym może publikacja nowego regulaminu we wrześniu 2020 roku, w którym ujęto zasady dotyczące nominacji w kategorii „Najlepszy film”. Zaprezentowano tam cztery standardy, które muszą spełnić twórcy filmowi. Dotyczą one przeciwdziałania dyskryminacji (na tle rasowym, etnicznym, płciowym, orientacji seksualnej czy niepełnosprawności) na różnych etapach produkcji. W tym celu należy spełnić minimum dwa z wymienionych standardów. Dotyczą one takich obszarów, jak: podejmowana tematyka i zatrudnianie obsady, zespoły filmowe (przydzielanie stanowisk kreatywnych oraz kierowniczych w poszczególnych działach), tworzenie możliwości i dostępu do środowiska filmowego oraz komunikacja z widownią (*Academy Establishes...*, 2020). Warto zaznaczyć, że decyzje instytucji spotkały się nie tylko z pozytywnym, ale też negatywnym odbiorem ze strony społeczeństwa. Dlatego pod informacją na temat podjętych zmian, opublikowaną na profilu Akademii na Instagramie, pojawiło się również wiele krytycznych komentarzy. Odnosiły się one do tego, by m.in. nagradzać wyłącznie talent artystów, a nie skupiać się na ich kolorze skóry czy płci. Nowy regulamin Akademii zacznie obowiązywać od 2025 roku (The Academy, 2020).

METODOLOGIA BADANIA

W ramach badania przeprowadzono ilościową i jakościową analizę zawartości przekazów filmowych. Materiał badawczy stanowiły produkcje wyróżnione Nagrodą Amerykańskiej Akademii Filmowej w kategorii „Najlepszy film”. Jak już wspomniano we wstępie niniejszego artykułu, na potrzeby badania przyjęto perspektywę amerykańską i tym samym skupiono

się na postaciach pochodzących z innych państw niż Stany Zjednoczone. Analizie zostało poddanych 90 produkcji filmowych. Ze względu na brak możliwości dotarcia, w ramach legalnie dostępnych źródeł do trzech tytułów, nie uwzględniono takich produkcji, jak: *Cimarron* (1930/31), *Kawalkada* (1932/33) oraz *Gubernator* (1949)¹.

Na potrzeby niniejszego badania opracowano klucz kategoryzacyjny, który zawierał trzy części. Pierwsza z nich dotyczyła ogólnych informacji na temat produkcji, takich jak nazwisko i narodowość reżysera, gatunek, czas i miejsce akcji czy pochodzenie bohaterów. Jeśli w produkcji pojawiła się jakakolwiek postać o innej narodowości niż amerykańska, wówczas w analizie uwzględniano kolejne, bardziej szczegółowe kategorie. Druga część narzędzia badawczego obejmowała dane na temat postaci pierwszoplanowej i przeciwnika głównego bohatera, określonego jako tzw. czarny charakter, trzecia zaś odnosiła się bezpośrednio do jednego, wybranego bohatera o innej narodowości niż amerykańska. W tej części ujęto takie kategorie dotyczące postaci, jak: jej narodowość, znaczenie (rola pierwszoplanowa, drugoplanowa, epizodyczna), charakter (tragiczny, komiczny, tragicomiczny), wiek, zawód, otoczenie (miejsce przebywania przez większość czasu akcji) oraz usytuowanie rodzinne. Dobór postaci został podyktowany jej znaczeniem dla fabuły, tym, jak długo można było zobaczyć ją na ekranie, możliwością określenia jej imienia albo nazwiska.

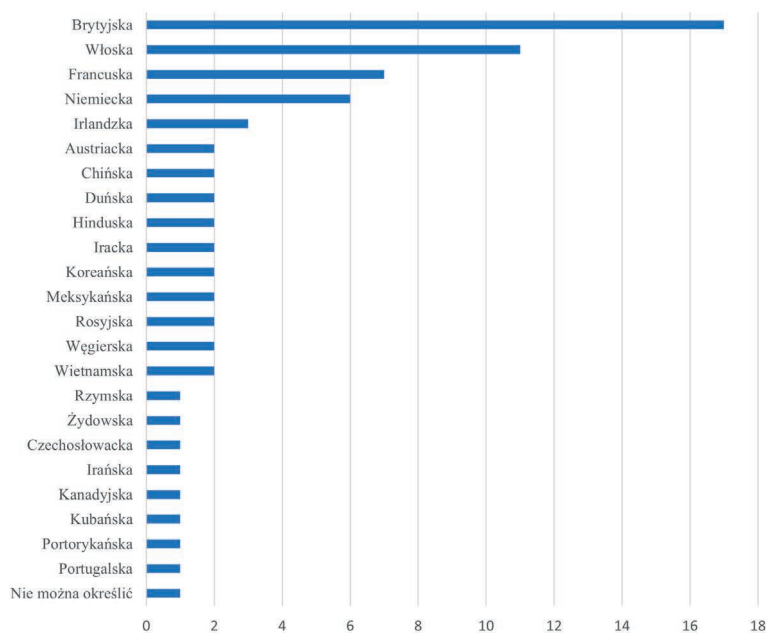
WYNIKI BADAŃ

W 81% (73 filmów) produkcji w fabule ujęto postaci o innej narodowości niż amerykańska (wykres 1). Najliczniejszą grupę wśród nich stanowili obywatele Wielkiej Brytanii – ok. 23% (na wykresie 1 określani jako postaci narodowości brytyjskiej). W badaniu odnotowano również ok. 15% Włochów (11 postaci), ok. 9% Francuzów (7), ok. 8% Niemców (6), ok. 4% Irlandczyków (3). Dwukrotnie pojawili się bohaterowie pochodzący z Wietnamu, Węgier, Rosji, Meksyku, Korei, Iraku, Indii, Danii, Chin oraz Austrii. Natomiast obywatele takich państw, jak Cesarstwo Rzymskie, Portugalia, Portoryko, Kuba, Kanada, Iran, Izrael oraz Czechosłowacja, zostali odnotowani raz. W jednej z produkcji (*Nomadland*) nie było możliwe dokładne określenie narodowości postaci. W niniejszym badaniu zdecydowano się na użycie

¹ Daty wskazane w nawiasach zostały podane zgodnie z publikowanymi przez Amerykańską Akademię Filmową na oficjalnej stronie internetowej, <http://awardsdatabase.oscars.org/> (19.04.2021).

współczesnych nazw państw, z których pochodzili analizowani bohaterowie, np. „Niemcy” zamiast „III Rzeszy”. Jednakże gdy wspomniane państwo obecnie nie istnieje, zastosowano taką nazwę, jaką zaprezentowano w filmie, tj. „Czechosłowacja” oraz „Cesarstwo Rzymskie”. Szczególny przypadek stanowią obywatele Wielkiej Brytanii, ponieważ w analizowanych produkcjach bohaterowie określają się jako „Brytyjczycy”, „Szkoci”, „Anglicy”, „Walijczycy”. Jest to zależne od okresu historycznego wydarzeń rozgrywających się w fabule. Tym samym można wskazać jedenaścioro Anglików, czworo Brytyjczyków, jednego Walijczyka i jednego Szkota. To rozróżnienie jest podkreślane w następujących produkcjach: *Rydwany Ognia*, *Zielona dolina* oraz *Braveheart – waleczne serce*. Szczególnie istotne jest to w kontekście ostatniego z wymienionych filmów. Wątek ten szerzej zostanie omówiony w dalszej części niniejszego artykułu.

Wykres 1. Narodowość postaci (innej niż amerykańska).

Źródło: opracowanie własne

Spśród bohaterów o innej narodowości niż amerykańska ponad połowa, tj. ok. 53%, to postaci pierwszoplanowe (39), ok. 22% – drugoplanowe (16), ok. 25% – epizodyczne (18). Bohater – nie-Amerykanin – po raz pierwszy pojawia się w produkcji *Skrzydła*, nagrodzonej podczas pierwszej ceremonii wręczenia nagrody za lata 1927/28. Natomiast dwa lata później została

nagrodzona produkcja, w której postać o innej narodowości niż amerykańska wciela się w rolę pierwszoplanową. Był to film *Na zachodzie bez zmian*. W obu przypadkach zaprezentowano wydarzenia rozgrywające się podczas I wojny światowej. W *Skrzydłach* ujęto je z perspektywy amerykańskiej, natomiast w *Na zachodzie bez zmian* – z perspektywy niemieckiej. W badanych produkcjach odnotowano także, że ok. 73% analizowanych postaci to osoby pozytywne (53), ok. 15% – negatywne (11), ok. 7% – obojętne (5), a ok. 5% – w ewolucji od negatywnego do pozytywnego (4). Natomiast w przypadku charakteru przypisanego bohaterom wykazano, że 6 osób ujęto jako komiczne, 45 – tragiczne, 17 – obojętne, 5 – tragikomiczne.

W analizie uwzględniono także zawód wykonywany przez postaci o innej narodowości niż amerykańska. Wśród najczęściej występujących profesji można wskazać: żołnierz/wojownik (10), gangster/kryminalista (9) oraz artysta (7). Czterokrotnie odnotowano rycerza/władcę, sprzedawcę oraz bezrobotnego/osobę niezamożną. Trzy razy jako profesję bohatera wskazano nauczyciela lub sportowca, a dwa – naukowca, pracownika restauracji, plantatora, prawnika oraz szlachcica/właściciela ziemskiego. Jednokrotnie zakodowano takie zawody, jak: dziennikarz, kierowca/szofer, pani domu, krawiec, policjant, pracownik obsługi klienta, robotnik, przedsiębiorca, górnik, niewolnik/służący. W ośmiu przypadkach nie było możliwe określenie profesji bohatera. Należy nadmienić, że w analizowanych produkcjach zostały ujęte postaci o innej narodowości niż amerykańska, które można określić jako imigrantów. Odnotowano 31 takich przypadków, co stanowi ok. 42% bohaterów. Jednakże tylko 4 z nich to osoby zaprezentowane jako negatywne.

Warto podkreślić, że w analizowanych produkcjach problemy, które dotyczą różnic narodowościowych, wielokrotnie łączą się z konfliktami na tle rasowym. Do takich produkcji należą m.in. *Gandhi*, *West Side Story* oraz *Miasto gniewu*. Na potrzeby niniejszego artykułu przy omawianiu tych filmów większa uwaga zostanie zwrócona na kwestie narodowościowe.

FILMY, KTÓRYCH FABUŁA DOTYCZY KONFLIKTÓW NA TLE NARODOWOŚCIOWYM

W analizowanych produkcjach uchwycono problem konfliktów na tle narodowościowym. Szczególny przykład stanowią te filmy, które dotyczą kwestii walki o niepodległość. Dotyczy to takich przykładów, jak np. *Gandhi* (1982) i *Braveheart – waleczne serce* (1995). Wybrane do opisu produkcje zostały zestawione ze sobą na zasadzie kontrastu ze względu na podjęte przez bohaterów działania – zbrojne lub pokojowe.

Pierwszy z wymienionych filmów, tj. *Gandhi*, przedstawia proces odzyskania niepodległości przez Indie wyzwalające się spod panowania Imperium Brytyjskiego. Na czele tych działań staje tytułowy bohater, który sam doświadcza skutków segregacji na tle narodowościowym. W pierwszych scenach filmu Gandhi podróżuje pociągiem po Afryce Południowej w przedziale pierwszej klasy. W trakcie kontroli okazuje bilet, jednak konduktor nakazuje bohaterowi zmienić miejsce, ponieważ nie jest Brytyjczykiem o „białym” kolorze skóry. Gandhi odmawia, w wyniku czego zostaje wyrzucony z pociągu na najbliższej stacji kolejowej. W późniejszych scenach dowiaduje się więcej o sytuacji Hindusów w tym miejscu. Każdy z nich, bez względu na status majątkowy, m.in. musi posiadać specjalną przepustkę, nie może przemieszczać się po chodniku w przestrzeni publicznej, a docelowym miejscem pracy dla osób tej narodowości są kopalnie. Te doświadczenia sprawiają, że Gandhi chce doprowadzić do zmian, w efekcie których Indie odzyskałyby niepodległość. Co ważne, dąży do tego w sposób pokojowy. Sam określa siebie duchowym przywódcą walczących. Jego działania spotykają się zarówno z poparciem, jak i sprzeciwem. Dlatego też wielokrotnie zostaje aresztowany, a ostatecznie ginie w zamachu zastrzelony przez przeciwnika zmian.

W fabule drugiej z wymienionych produkcji, tj. *Braveheart – waleczne serce*, również został zaprezentowany konflikt na tle narodowościowym. Stronami w tym konflikcie są Anglicy i Szkoci. Na czele pierwszej z wymienionych narodowości stoi król Edward Długonogi, który pragnie przejąć panowanie nad Szkocją, a jego działania są szczególnie brutalne. Sam w jednej z wypowiedzi wskazuje, że „problemem Szkocji jest to, że za dużo tam Szkotów”. Dąży także do pokonania przeciwników poprzez próbę ich „wynarodowienia”. Jednym ze sposobów dokonania tego jest przywrócenie prawa pierwszej nocy. Przywódcą drugiej strony konfliktu – Szkocji zostaje William Wallace, który doznał okrucieństwa ze strony Anglików zarówno w dzieciństwie – wówczas zginęli jego ojciec i brat, jak i w dorosłym życiu – z rąk przeciwników zostaje zamordowana żona bohatera. Ostatnie z wymienionych wydarzeń

stanowi bezpośrednią przyczynę zbrojnego wystąpienia postaci przeciwko nieprzyjacielowi. Razem z ludem Szkocji staje do walki o wolność, która stanowi najważniejszą wartość dla głównego bohatera produkcji.

OBRAZ IMIGRANTÓW (NIE TYLKO) W STANACH ZJEDNOCZONYCH

Kolejną kwestią, nad którą należałoby się pochylić, jest obraz imigrantów w Stanach Zjednoczonych i stosunek Amerykanów do nich. Na potrzeby niniejszego artykułu zostaną omówione wybrane produkcje, w których wątek ten stanowi istotną część fabuły, tj. *West Side Story* (1961), *Ojciec Chrzestny – części I i II* (1972 i 1974) oraz *Miasto gniewu* (2005). Dodatkowo zostanie zaprezentowany kontrastujący z wymienionymi wcześniej przykładami *Amerykanin w Paryżu* (1951), ukazujący życie obywatela Stanów Zjednoczonych w stolicy Francji.

Pierwsza z produkcji, tj. *West Side Story*, przedstawia losy bohaterów dramatu *Romeo i Julia* przeniesione w realia lat 50. XX wieku w Stanach Zjednoczonych. W zaprezentowanej historii trudności, które towarzyszą głównym bohaterom (Amerykaninowi Tony’emu i Portorykance Marii), nie wiążą się wyłącznie z nienawiścią ich rodzin względem siebie. Problem przybiera formę konfliktu na tle narodowościowym. Portorykańczycy przyjechali do Stanów Zjednoczonych w poszukiwaniu tzw. *American dream*, tj. możliwości rozwoju, zdobycia lepiej płatnej pracy – lepszego życia. Zastana rzeczywistość jednak różni się od ich oczekiwań. Portorykańczycy są traktowani jak obywatele drugiej kategorii w stosunku do Amerykanów o „białym” kolorze skóry. Można stwierdzić, że są ofiarami obowiązującej segregacji. Portorykańczycy nie mogą podejmować się wielu zawodów, a wykonując tę samą pracę co Amerykanie, otrzymują niższe wynagrodzenie tylko z powodu swojego pochodzenia. Imigranci mają także utrudniony dostęp do wielu miejsc w przestrzeni publicznej, jak np. sal gimnastycznych czy kawiarni.

Drugi przykład stanowią dwie części *Ojca Chrzestnego* nagrodzone kolejno w roku 1972 i 1974. Fabuła filmów przedstawia historię rodziny Corleone, na której czele stoi Don Vito („Głowa Rodziny”). Jako młody chłopiec musiał on opuścić rodzinną Sycylię, uciekając przed zemstą tamtejszej mafii. Przybył do Stanów Zjednoczonych i tam próbował ułożyć życie sobie i, w późniejszych latach, także swojej rodziny. W Ameryce został włączony do przestępczego świata, w którym obowiązującymi zasadami są „przysługa za przysługę”

oraz „propozycja nie do odrzucenia”. Najważniejszą wartością jest jednak lojalność, która wymagana jest od wszystkich członków mafii. Później sam Vito staje na czele najpotężniejszej z nowojorskich rodzin z przestępczego świata. W produkcji można wskazać obraz Włocha jako bezwzględnego przestępcy, który dba o swoje interesy i poszerza swoje wpływy w świecie polityki, handlu i hazardu. Jest gotowy zabić każdego, kto się sprzeciwi mafii. Warto jednak podkreślić, że przedstawiona historia została ujęta właśnie z perspektywy Włochów. Dlatego też można wskazać pozytywne cechy, które zostały przypisane bohaterom. Są to m.in. wspomniana już lojalność, dbanie o silne więzi rodzinne, uprzejmość wobec przyjaciół czy nieodmawianie pomocy tym, którzy jej potrzebują bez względu na stan majątkowy czy sytuację rodzinną.

Ostatnia z wymienionych produkcji, tj. *Miasto gniewu*, powstała po wydarzeniach z 11 września 2001 r. – po ataku terrorystycznym na World Trade Center w Nowym Jorku. To wydarzenie zapoczątkowało konflikt zbrojny między Stanami Zjednoczonymi a Irakiem. Dlatego też w filmie, którego fabuła dotyczy kwestii narodowościowo-rasowych, nawiązano do tych wydarzeń. Twórcy zwrócili uwagę na problemy, które dotyczą osób o innym kolorze skóry niż „biała” oraz o innej narodowości niż amerykańska. Spotykają się one z uprzedzeniami, które w efekcie prowadzą do przemocy. Jako przykład można wskazać scenę, w której z niesprawiedliwym traktowaniem spotyka się rodzina Irakijczyków – ojciec z córką, przy tym jest istotne, że oboje posiadają obywatelstwo amerykańskie. Udają się oni do sklepu, w którym chcą kupić broń. Ze strony sprzedawcy spadają na nich jednak obelgi i oskarżenia. Uważa on ich za „obcych”, odwołuje się do „dżihadu”, a Irakijczyka nazywa „Osamą” nawiązując do Osamy bin Ladena. Sprzedawca wypowiada również zdanie, w którym stwierdza, że przez takich ludzi jak ta rodzina Amerykanie boją się latać określonym typem samolotów. W późniejszych scenach dochodzi do włamania do sklepu prowadzonego przez rodzinę Irakijczyków. Oprócz zniszczenia asortymentu i wyposażenia sklepu, włamywacze zostawiają także napisy na ścianach, określając rodzinę jako „Arabów”, co tym bardziej wskazuje na wykluczanie ich ze społeczeństwa amerykańskiego. Obok Irakijczyków w fabule przedstawiono także losy bohaterów pochodzących z Chin, Kambodży i Meksyku, którzy także doświadczają przemocy słownej oraz fizycznej. Szczególny przykład stanowiło zaprezentowane zjawisko handlu ludźmi.

Z takim przedstawieniem osoby migranta kontrastuje główna postać filmu *Amerykanin w Paryżu*. Amerykanin Jerry zostaje po II wojnie światowej w stolicy Francji, aby rozwijać się jako malarz. Mimo iż nie jest osobą zamożną,

to potrafi się odnaleźć w „perle wszystkich miast”, jak sam określa Paryż. Bohater wspomina, że zna wszystkich wokół swojego miejsca zamieszkania, w tym wielu z nich to jego przyjaciele. Poprzez swój uprzejmy i pogodny sposób bycia Jerry zyskuje przychyłność lokalnej społeczności. Szczególnie uwielbiają go mieszkające w okolicy dzieci, które często stuje amerykańską gumą do żucia, uczy angielskiego czy po prostu spędza z nimi czas, tańcząc i śpiewając. Jednym ze szczególnych przykładów życzliwości, z którą spotyka się Amerykanin, jest uzyskanie pomocy finansowej od nowopoznanego piosenkarza o imieniu Henri. Mężczyzna również szybko staje się kolejnym przyjacielem głównego bohatera. Jedną z nielicznych nieuprzejmości, których Jerry doznaje w stolicy Francji, jest krytyka jego prac przez młodą Amerykankę. Natomiast z drugiej strony warto zaznaczyć, że inna kobieta – zamożna Francuzka zauważyła talent malarza i chce mu pomóc w rozwijaniu kariery.

STEREOTYPY NARODOWOŚCIOWE W ANALIZOWANYCH PRODUKCJACH

W analizowanych produkcjach odnotowano przykłady stereotypów na tle narodowościowym. Wśród nich znajdują się zarówno te negatywne, jak i pozytywne. Stereotypy występują zarówno w wypowiedziach bohaterów, jak i w sposobie ukazywania postaci. W niniejszym artykule zostaną zaprezentowane wybrane przykłady.

Wśród negatywnych generalizacji, które odnotowano w analizowanych filmach, można wskazać wizerunek kryminalisty-gangstera. Taki obraz został przypisany np. postaciom narodowości włoskiej lub irlandzkiej. Szczególnym przykładem są wspomniane wcześniej obie części *Ojca Chrzestnego*. Skłonność do przestępstwa, w tym przypadku kradzieży, ukazano także w produkcji *Green Book*. Główny bohater – Tony zostaje zatrudniony jako szofer znanego pianisty na czas jego trasy koncertowej. Podczas jednego z postojów kradnie ze stoiska kamień – minerał, co zauważa członek tria, którego liderem jest pracodawca Włocha. Inny przykład stereotypu na tle narodowościowym stanowi postać intruza oraz obcego. W taki sposób zostali przedstawieni Portorykańczycy (*West Side Story*) oraz Meksykanie (*Nocny kowboj*). Obie narodowości ukazano w analizowanych produkcjach jako imigrantów w Stanach Zjednoczonych. Kolejny stereotyp stanowi utożsamianie Rosjan z piciem alkoholu. Taka sytuacja ma miejsce np. w filmie *Patton*, w którym generał Związku Radzieckiego proponuje tytułowemu bohaterowi – generałowi amerykańskiemu uczczenie zwycięstwa w wojnie szklanką wódki.

W analizowanych filmach można również wskazać obywateli Wietnamu jako osoby szczególnie okrutne, znęcające się nad jeńcami. Taka sytuacja ma miejsce w *Łowcy jeleni*, kiedy to wziętych do niewoli żołnierzy zmuszono do gry w rosyjską ruletkę.

W analizowanych produkcjach można również wskazać pozytywne stereotypy narodowościowe. Należy jednak podkreślić, że jest ich zdecydowanie mniej niż generalizacji negatywnych. Jeden z pozytywnych przykładów dotyczy Francuzów zaprezentowanych w *Amerikaninie w Paryżu*. Mieszkańców Paryża ukazano jako osoby życzliwe i pomocne nawet wobec nowopoznanych osób. Kolejny przykład stanowią wspomniani wcześniej Włosi. Mimo łączenia ich obrazu z gangsterami czy drobnymi złodziejami, w wymienionych produkcjach postaci tej narodowości ukazano jednocześnie jako lojalne i dbające o swoich bliskich. Należałoby także wspomnieć o sposobie przedstawienia Szkotów, dla których najważniejszymi wartościami są ojczyzna i wolność. Taka sytuacja ma miejsce w filmie *Braveheart – waleczne serce*.

ZAKOŃCZENIE

W 93-letniej historii przyznawania Nagrody Amerykańskiej Akademii Filmowej problemy społeczno-polityczne odgrywały wielokrotnie ważną rolę. Dotyczyło to zarówno przemówień wygłaszanych przez osoby prowadzące, będące niejednokrotnie znanymi i ważnymi postaciami filmu i kultury amerykańskiej, jak i nagrodzonych artystów czy protestów mających miejsce podczas niektórych ceremonii, ale także kwestii poruszanych w wyróżnionych produkcjach. Jedną z nich jest problem dotyczący narodowości. Warto zauważyć, że filmy, w których występują bohaterowie o innej narodowości niż amerykańska czy nawet cała fabuła rozgrywa się poza Stanami Zjednoczonymi, zostały zauważone przez Akademię już podczas pierwszych edycji konkursu (m.in. *Skrzydła*, *Na zachodzie bez zmian*). Stąd też w 81% ujętych w badaniu produkcji pojawiły się postaci o innej narodowości niż amerykańska, z czego ponad połowa (53%) wystąpiła w roli pierwszoplanowej. Należy zaznaczyć, że odnotowano w analizie przykłady, w których także kwestie narodowościowe odegrały istotną w fabule rolę. Szczególnie jest to widoczne w *Braveheart – Walecznym Sercu* czy *Gandhim*, których bohaterowie walczyli o odzyskanie niepodległości przez swoje kraje. Także konflikty na tym tle są widoczne w produkcjach poruszających problemy związane ze zjawiskiem migracji, np.: *West Side Story* czy *Miasto gniewu*.

Na potrzeby badania sformułowane zostały dwie hipotezy badawcze. Pierwsza z nich, która brzmiała: w analizowanych produkcjach stereotypy negatywne dotyczące mniejszości narodowych występują częściej niż stereotypy pozytywne – potwierdziła się. Po przeprowadzeniu badania można wskazać, że takie postaci wielokrotnie zostały ujęte w sposób stereotypowy. Są to zarówno stereotypy pozytywne, jak i negatywne. Jednakże tych drugich można wskazać zdecydowanie więcej. Wśród nich znalazły się „Włoch-przestępca”, „Irlandczyk-przestępca”, „Meksykanin-obcy/intruz”, „Portorykańczyk-obcy/intruz” czy „Rosjanin-lubiący pić mocny alkohol”. Można także przywołać przykłady, kiedy to bohaterowie postrzegali przedstawicieli innej narodowości w sposób stereotypowy – np. „Irakijczyk-terrorysta”. Jednakże w analizowanych produkcjach znalazły się także stereotypy pozytywne – np.: „Włoch-troszczący się o bliskich/lojalny”, „Francuz-życzliwy/pomocny”.

Warto zauważyć, że występowanie i powielanie generalizacji w analizowanych produkcjach miało swoje odbicie w sposobie traktowania bohaterów o innej narodowości niż amerykańska przez postaci będące obywatelami Stanów Zjednoczonych. Szczególny przypadek stanowią te stereotypy, których charakter był negatywny. Mogły się one wiązać z niechęcią okazywaną przez Amerykanów, a w niektórych przypadkach prowadziły nawet do segregacji na tle narodowościowym, przejawiającej się w m.in. zakazie korzystania z niektórych miejsc publicznych czy podejmowania się pracy w wybranych zawodach (np. *West Side Story*). Co ważne, w zależności od prowadzonej narracji w produkcjach ukazywanie takich generalizacji może z jednej strony utrwalać negatywny obraz innych narodowości w oczach odbiorców lub też – prezentując problemy, z którymi na co dzień musiały bądz nadal muszą się mierzyć – przełamywać funkcjonujące w społeczeństwie stereotypy i zmieniać wizerunek tych mniejszości.

Natomiast hipoteza druga dotyczyła prezentacji zjawiska migracji w analizowanych produkcjach w sposób negatywny oraz traktowania samych migrantów przez społeczność jako „obcych”. Potwierdziła się ona jednak tylko częściowo. Sposób ukazania migrantów zależy od ich narodowości i profesji. Z jednej strony zaprezentowano takie osoby jako „obcych”, którzy „nie pasują” do społeczeństwa. Są traktowani niechętnie, z wrogością lub też w skrajnym przypadku jako osoby „drugiej kategorii”. Dlatego też w filmach uwzględniających to zjawisko zaprezentowano problem przemocy lub segregacji na tle narodowościowym. Przykłady takich działań można wskazać w *West Side Story* czy *Mieście gniewu*. Ujęty został także obraz migranta-przestępcy np. w obu częściach filmu *Ojciec Chrzestny*. Takie prezentowanie wizerunku, w tym przypadku Włochów, może utrwalać u odbiorców skojarzenia

tej narodowości z mafią sycylijską, a więc wzmacniać niechęć lub budować u nich poczucie zagrożenia. Należy zaznaczyć, że wymienione przykłady dotyczą osób, które przybyły do Stanów Zjednoczonych. Odwrotna sytuacja ma miejsce w przypadku *Amerikanina w Paryżu*. Tutaj tytułowy bohater doznaje zarówno życzliwości czy pomocy ze strony lokalnej społeczności, jak i tworzy przyjaźnie i znajduje miłość. Dlatego też można wskazać przykład pozytywnego ukazywania zjawiska migracji. Omawiane zjawisko było i jest nadal istotne. Wraz z następującymi kryzysami migracyjnymi przywołuje się różne kwestie z nim związane w przestrzeni publicznej. Z jednej strony można wskazać przykłady życzliwości i pomocy, z drugiej mówi się o niechęci, a nawet wrogości wobec przybyszów. Kino, nawet jeśli prezentuje fikcyjne historie, często nawiązuje do prawdziwych wydarzeń. Mogą być nimi właśnie reakcje społeczne na innych.

Podsumowując, należy stwierdzić, że wątki dotyczące kwestii narodowości, w tym również losy przedstawicieli mniejszości, ujmowano w fabułach produkcji amerykańskich od początku ustanowienia Nagrody Amerykańskiej Akademii Filmowej. Takie problemy poruszano również podczas ceremonii wręczenia wyróżnienia. Szczególny przykład, uznany nawet przez samą instytucję jako moment przełomowy, stanowi nagrodzenie koreańskiego *Parasite* w kategorii „Najlepszy film”. Jednakże zmiany, które zostały zapowiedziane przez Akademię w nowym regulaminie, pozwalają stwierdzić, że wątki te, obok podejmujących problemy innych mniejszości (np. rasowych czy płciowych), pojawią się jeszcze w amerykańskiej kinematografii.

BIBLIOGRAFIA

- Aronson, E., Wilson, T.D., Akert, R.M. (1997). *Psychologia społeczna*. Poznań: Zysk i sk-a.
- Błuszkowski, J. (2003). *Stereotypy narodowe w świadomości Polaków*. Warszawa: Elipsa.
- Błuszkowski, J. (2005). *Stereotypy a tożsamość narodowa*. Warszawa: Elipsa.
- Buchowska, Z. (2010). Indiańskie maskotki sportowe – odtwarzanie indiańskiej tożsamości? W: A. Gromkowska-Melosik, Z. Melosik (red.) *Kultura popularna. Konteksty teoretyczne i społeczno-kulturowe* (s. 321–330). Kraków: Impuls.
- Czajka-Kominiarczuk, K. (2020). *Oscary. Sekrety największej nagrody filmowej*. Warszawa: W.A.B.

- Elbaba, R. (2019). *Why on-screen representation matters, according to these teens*. Pobrane z: <https://www.pbs.org/newshour/arts/why-on-screen-representation-matters-according-to-these-teens> (10.12.2021).
- Golka, M. (2013). *Socjologia kultury*. Warszawa: Scholar.
- Hendrykowski, M. (1988). *Historia filmowej Oscara*. Warszawa: Wydawnictwa Artystyczne i Filmowe.
- Kossecki, J. (2015). *Naukowe podstawy nacjonalizmu*. Warszawa: HarFOR.
- Matsumoto, D., Juang, L. (2007). *Psychologia międzykulturowa*. Gdańsk: Gdańskie Wydawnictwo Psychologiczne.
- Morin, E. (1975). *Kino i wyobraźnia*. Warszawa: Państwowy Instytut Wydawniczy.
- Pancewicz, M. (2011). *Mniejszości w filmowych produkcjach Hollywood. Reprodukacja podziałów społecznych i stereotypów*. Pobrane z: <http://cyfrowaetnografia.pl/Content/4747/Mniejszości%20w%20filmowych%20produkcjach%20Hollywood.pdf> (8.04.2020).
- Piersanti, K. (2019). *Portrayals of Italians Americans in U.S.-Produced Films*. Pobrane z: https://www.elon.edu/u/academics/communications/journal/wp-content/uploads/sites/153/2019/05/12_Piersanti.pdf (20.06.2021).
- Pressler, E.M. (2019). *Hispanic Stereotypes in Contemporary Film*. Pobrane z: <https://digitalcommons.georgiasouthern.edu/cgi/viewcontent.cgi?article=1508&context=honors-theses> (20.06.2021).
- Ryan, P. (2016). *#OscarsSoWhite controversy: What you need to know*. Pobrane z: <https://eu.usatoday.com/story/life/movies/2016/02/02/oscar-academy-award-nominations-diversity/79645542/> (27.10.2021).
- Smith, A.D. (2009). *Kulturowe podstawy narodów*. Kraków: Wydawnictwo Uniwersytetu Jagiellońskiego.
- Smith, G.M. (2011). *What media classes really want to discuss*. London–New York: Routledge.
- Smith, I.H. (2019). Amerykański dramat po 11 września. W: P. Kemp (red.), *Historia kina* (s. 544–549). Warszawa: Arkady.
- Smith, S.L., Choueiti, M., Pieper, K., (2017). *Inequality in 900 Popular Films: Examining Portrayals of Gender, Race/Ethnicity, LGBT, and Disability from 2007–2016*. Pobrane z: https://annenberg.usc.edu/sites/default/files/Dr_Stacy_L_Smith-Inequality_in_900_Popular_Films.pdf (29.10.2021).

- Spangler, T. (2020). *HBO Max Restores 'Gone With the Wind' With Disclaimer Saying Film 'Denies the Horrors of Slavery'*. Pobrane z: <https://variety.com/2020/digital/news/gone-with-the-wind-hbo-max-disclaimer-horrors-slavery-1234648726/> (8.12.2021).
- Zhao, C. (2021). *Outsiderka*. Rozmowę przeprowadziła: A. Tatarska, *Wysokie Obcasy*, 17(1133), 8–10.
- Wojciszke, B. (2017). *Psychologia społeczna*. Warszawa: Scholar.
- Wojtaszak, A. (2015). Nacjonalizm. Ewolucja myśli politycznej. Zarys problemu. *Zeszyty Naukowe Uniwersytetu Szczecińskiego. Acta Politica*, 32, 5–28.
- Zenderowski, R., Cebul, K., Krycki, M., (2010). *Międzynarodowe stosunki kulturalne*. Warszawa: PWN.

ŹRÓDŁA INTERNETOWE

- Academy Aperture 2025*. Pobrane z: <https://www.oscars.org/about/academy-aperture-2025> (17.06.2021).
- Academy Establishes Representation And Inclusion Standards For Oscars® Eligibility* (2020). Pobrane z: <https://www.oscars.org/news/academy-establishes-representation-and-inclusion-standards-oscarsr-eligibility> (20.06.2021).
- Anthony Hopkins (2021) *Thank you to The Academy of Motion Picture Arts and Sciences...* Pobrane z: <https://www.instagram.com/p/COHpbqpHcqY/> (18.06.2021).
- Canada: 751 unmarked graves found at residential school* (2021). Pobrane z: <https://www.bbc.com/news/world-us-canada-57592243>.
- Disney updates content warning for racism in classic films* (2020). Pobrane z: <https://www.bbc.com/news/world-us-canada-54566087> (8.12.2021).
- The 1st Academy Awards Memorable Moments*. Pobrane z: <https://www.oscars.org/oscars/ceremonies/1929/memorable-moments> (20.06.2021).
- The Academy (2020). *A catalyst for lasting change...* Pobrane z: <https://www.instagram.com/p/CE5U-hwsk-U/> (20.06.2021).
- The Official Academy Awards® Database*. Pobrane z: <http://awardsdatabase.oscars.org/> (19.06.2021).